

NEJVYŠŠÍ SOUD
ČESKÉ REPUBLIKY

29 Cdo 688/2012-668

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Zavázala a soudců JUDr. Petra Gemmela a JUDr. Petra Šuka v právní věci žalobce **David** **Mencla**, narozeného 23. prosince 1972, bytem ve Zruči-Senci, Ke Křížovatce 466, PSČ 330 08, zastoupeného JUDr. Hanou Kapitánovou, advokátkou, se sídlem v Plzni, sady 5. května 296/36, PSČ 301 00, proti žalované **Ivaně Mutzbauerové**, narozené 7. července 1965, bytem v Boru, Damnov 81, PSČ 348 15, zastoupené JUDr. Markem Neustupným, advokátem, se sídlem v Mariánských Lázních, U Mlékárny 290/2, PSČ 353 01, o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 49 Cm 92/2008, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 15. září 2011, č. j. 12 Cmo 76/2011-348, takto:

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. září 2011, č. j. 12 Cmo 76/2011-348, se **zrušuje** a věc se **vrací** odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Vrchní soud v Praze k odvolání žalobce v záhlaví označeným rozsudkem změnil rozsudek ze dne 7. prosince 2010, č. j. 49 Cm 92/2008-299, jímž Krajský soud v Plzni zrušil směnečný platební rozkaz ze dne 2. července 2008, č. j. 63 Sm 172/2008-10, kterým původně uložil žalované zaplatit žalobci částku 257.425 Kč s 6% úrokem od 15. května 2007 do zaplacení, směnečnou odměnu „ve výši 10.330 Kč“ a náklady řízení, tak, že směnečný platební rozkaz ponechal v platnosti.

Odvolací soud – poté, co částečně zopakoval dokazování provedené soudem prvního stupně – vyšel při posuzování důvodnosti námitek, jimiž se žalovaná bránila povinnosti uložené jí směnečným platebním rozkazem, zejména z toho, že:

1) Žalobce se v posuzované věci domáhá zaplacení směnky vlastní, vystavené dne 30. srpna 2006 žalovanou na řad žalobce, znějící na směnečný peníz 257.425 Kč, splatné dne 15. května 2007 (dále též jen „sporná směnka“).

2) Dopisem ze dne 24. dubna 2006 společnost Ekonomické stavby s. r. o. (dále též jen „společnost E“), podepsaným za společnost žalobcem, (mimo jiné) sdělila žalované, že klientům (zájemcům o stavbu rodinného domu) nabízí „kompletní servis včetně zajištění úvěru“.

3) Dne 21. července 2006 žalovaná jako budoucí objednatel a společnost E jako budoucí zhotovitel, jednající žalobcem jako jednatelem společnosti, uzavřeli smlouvu o budoucí smlouvě o dílo č. 525/06 (dále též jen „smlouva o smlouvě budoucí“), v níž se smluvní strany zavázaly v dohodnuté době uzavřít smlouvu o dílo, jejímž předmětem bude zhotovení stavby rodinného domu na blíže označeném pozemku ve vlastnictví žalované. Podle čl. III. bodu 3.3 smlouvy byla žalovaná povinna uhradit do 30 dnů budoucímu zhotoviteli zálohu ve výši 170.000 Kč „na krytí prvních přípravných prací, tj. přípravné projekční činnosti“, s tím, že záloha bude vyúčtována ve smlouvě o dílo a z konečné ceny díla odečtena. Zálohu měla žalovaná uhradit „z úvěru“.

4) Podle všeobecných obchodních a technických podmínek (jež byly nedílnou součástí smlouvy o smlouvě budoucí) mezi činností, které společnost E standardně zajišťuje, patří rovněž sjednání hypotečního úvěru na realizaci stavby, a to za předpokladu, že investor splňuje podmínky pro poskytnutí úvěru a stavbu bude realizovat společnost E.

5) Dopisem ze dne 25. července 2006 společnost E „přivítala“ žalovanou mezi klienty společnosti a sdělila jí, že je (mimo jiné) připravena za žalovanou komunikovat s bankou a nenechat se „odbyť, neboť má již mnoho zkušeností“.

6) Dne 30. srpna 2006 žalobce (jako směnečný věřitel) uzavřel se žalovanou (jako směnečným dlužníkem) „mimosměnečné ujednání ke směnce vystavené dne 30. srpna 2006 na 257.425 Kč“ (dále též jen „mimosměnečné ujednání“). Obě smluvní strany jsou v něm identifikovány jménem a příjmením, rodným číslem a adresou jejich bydliště. V čl. I. konstatují, že směnečný dlužník nemá „v tuto chvíli“ dostatek vlastních finančních zdrojů, aby zajistil financování přípravných prací ke stavbě (bod 1.2). Smluvní strany se proto dohodly, že směnečný věřitel zajistí pro směnečného dlužníka „financování“ částky 170.000 Kč podle čl. III. bodu 3.3 smlouvy o smlouvě budoucí a směnečný dlužník „za účelem úhrady tohoto zajištěného financování“ uhradí věřiteli jeho směnečnou pohledávku (bod 1.3). V čl. II. smluvní strany prohlašují za nesporné, že „poskytnuté finanční plnění bude uhrazeno věřitelem do depozita budoucího zhotovitele na základě jeho výzvy a specifikace částky“, jakož i to, že „směnečná suma v sobě kromě zajištěného financování dále zahrnuje smluvní úrok za rezervaci a půjčení finančních prostředků ve výši 16 % ročně jdoucí ode dne 30. srpna 2006 do úplného zaplacení a dále smluvní pokutu za prodlení níže specifikovanou“. Do splatnosti směnky činí sjednané úroky celkem částku 19.525 Kč, přičemž tato částka bude směnečným dlužníkem zaplacená v hotovosti do dne splatnosti směnky (bod 2.1). Podle čl. III. považují smluvní strany za nespornou rovněž skutečnost, že v okamžiku, kdy směnečný dlužník řádně a včas neprovede úhradu směnečné pohledávky nebo případných závazků vůči zhotoviteli k zaplacení financování příslušné etapy, stává se tato směnka směnkou platební.“ (bod 3.2).

7) Žalobce ještě před uzavřením mimosměnečného ujednání převedl na účet společnosti E finanční prostředky, z nichž částka 170.000 Kč byla v den podpisu mimosměnečného ujednání „uvolněna na účet 379“ určený na financování přípravných prací.

8) Žalovaná (jako objednatel) uzavřela se společností E (jako zhotovitelem) dne 11. prosince 2006 smlouvu o dílo č. 525/06 (dále jen „smlouva o dílo“), v níž se zhotovitel zavázal provést za dohodnutou cenu stavbu rodinného domu podle projektové dokumentace zajištěné objednatelem. Výslovný závazek společnosti E zajistit žalované poskytnutí hypotečního úvěru není ve smlouvě o dílo obsažen.

Na takto ustaveném základě odvolací soud – odkazuje na ustanovení § 175 odst. 1 a 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a čl. I. § 17 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“) – dospěl na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že žalované se prostřednictvím včas uplatněných námitek správnost vydaného směnečného platebního rozkazu zpochybnit nepodařilo.

V posuzovaném případě žalovaná založila svou obranu proti směnečnému platebnímu rozkazu zejména na tvrzení, že sporná směnka kryje „nedluh“, neboť žalobce nikdy žalované žádnou půjčku podle mimosměnečného ujednání neposkytl a směnka nezajišťuje ani žádný jiný „platně existující“ finanční závazek žalované vůči žalobci. K okolnostem, za nichž byla sporná směnka vystavena, pak žalovaná uvedla, že při podpisu směnky a mimosměnečného ujednání předpokládala, že společností E, jejímž jednatelem a ředitelem byl žalobce, bude poskytnuto budoucí protiplnění, a to výstavba rodinného domu na pozemku žalované. Jelikož žalovaná neměla vlastní zdroje na financování výstavby, zhotovitel se ve smlouvě o smlouvě budoucí zavázal, že pro žalovanou zajistí také „komplexní úvěrové financování (hypoteční úvěr)“ celé akce. Z tohoto předpokladu ostatně vycházela rovněž následně uzavřená smlouva o dílo. Přestože společnost E opakovaně žalovanou ujišťovala, že financování prostřednictvím hypotečního úvěru zajistí, nakonec tak neučinila. Společnost E nesplnila ani částečně své smluvní závazky a pro žalovanou nevykonala „v podstatě téměř žádnou činnost“ (sama žalovaná si zajistila i projektovou dokumentaci a vyřídila stavební povolení). Z uvedených důvodů došlo následně k „formálnímu ukončení všech smluvních vztahů“ se společností E. V popsáném jednání žalobce a v uplatnění sporné směnky žalovaná spatřuje obcházení zákona, rozpor s dobrými mravy, jakož i porušení práv spotřebitele. Podle žalované navíc sporná směnka – vzhledem k tomu, že jen za období od 30. srpna 2006 do 15. května 2007 by měly dohodnuté úroky z částky 170.000 Kč činit 87.425 Kč – „kryje lichvu“.

K námitkám žalované odvolací soud v obecné rovině předdeslal, že námitková tvrzení, jimiž se směnečný dlužník brání své povinnosti směnku zaplatit, mohou mít původ jak v samotné směnečné listině a „předpisech směnečného práva“, tak i v obecněprávních vztazích, které směnku provázejí. Přípustný rozsah těchto tzv. kauzálních námitek je přitom vymezen v ustanovení čl. I. § 17 směnečného zákona, z něhož plyne, že směnečný dlužník se může bránit jen takovými námitkami, které mají původ v jeho vlastních (směnečnou smlouvou založených) vztazích k majiteli směnky.

V poměrech dané věci, pokračoval odvolací soud, byl obsah směnečné dohody vyjádřen v písemné formě v mimosměnečném ujednání. Z něj plyne, že směnka plní zajišťovací funkci k závazku žalované vrátit žalobci finanční prostředky ve výši 170.000 Kč „účelově určené na financování přípravných prací ke stavbě, k jejichž poskytnutí se žalobce zavázal“. Nejde přitom (jak dovozoval žalobce s odkazem na čl. III. bodu 3.2 mimosměnečného ujednání) o směnku platební, když jednak takovou funkci nemůže směnka plnit sama k sobě (ze zajišťovací směnky se nemůže stát směnka platební tím, že nebude

dlužníkem směnka zaplacená), jednak část mimosměnečného ujednání, jež váže platební funkci směnky na prodlení žalované s úhradou závazků vůči zhotoviteli „k zaplacení financování příslušné etapy“, je zcela neurčitá, nehledě k tomu, že by se měla týkat splnění závazku žalované nikoli ve vztahu k žalobci, nýbrž vůči třetí osobě (společnosti E), která není účastníkem mimosměnečného ujednání.

Podle odvolacího soudu dále není pochyb o tom, že závazek zajištěný spornou smenkou není půjčkou. Smlouva o půjčce upravená v ustanovení § 657 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), má reálnou povahu, v posuzovaném případě však k předání předmětu půjčky (k poskytnutí finančních prostředků) žalované nedošlo. Smlouvu obsaženou v mimosměnečném ujednání, na jejímž základě se žalobce zavázal za žalovanou zajistit (v rozsahu částky 170.000 Kč) financování přípravných prací ke stavbě, které měla provést společnost E, lze nicméně posoudit jako smlouvu nepojmenovanou ve smyslu ustanovení § 51 obč. zák. Vzhledem k tomu, že žádný z účastníků (jak je zřejmé z jejich označení v mimosměnečném ujednání) zde nevystupuje jako podnikatel, nelze pak na tento vztah žalobce a žalované nahlížet ani jako na spotřebitelskou smlouvu a uplatnit na něj závěry plynoucí z judikatury týkající se ochrany spotřebitele.

Splnění smenkou zajištěného závazku, tj. poskytnutí finančních prostředků ve výši 170.000 Kč k zajištění financování přípravných prací, bylo v řízení prokázáno. Z výpisu z běžného účtu žalobce a výpovědi svědkyně Alexandry Lövyové, účetní společnosti E, je zřejmé, že žalobce převedl ve prospěch společnosti E nejprve větší objem finančních prostředků a teprve následně byla dohodnutá částka „uvolněna“ na účet účetní osnovy, určený na financování přípravných prací. Takový postup není podle odvolacího soudu v rozporu se zákonem, jde jen o „základní převod a následnou vnitrofiremní finanční operaci“.

Se zřetelem k výše uvedenému neměl odvolací soud za důvodnou rovněž námitku, že výkon práv ze směnky se přičítá dobrým mravům. Jestliže se zajišťovací funkce směnky vztahovala jen k vrácení poskytnutých finančních prostředků a bylo-li současně prokázáno, že tyto finanční prostředky „byly poskytnuty“, nelze výkon práva ze zajišťovací směnky považovat za odporující dobrým mravům.

Opodstatněnými neshledal odvolací soud ani výhrady žalované, podle nichž nebyla splněna sjednaná podmínka zajištění financování stavby prostřednictvím hypotečního úvěru. Ze skutkových zjištění, jež odvolací soud učinil po zopakování dokazování shora označenými listinami, je totiž zřejmé, že uvedená podmínka nebyla v písemně uzavřených smlouvách mezi společností E a žalovanou (tj. ve smlouvě o smlouvě budoucí a ve smlouvě o dílo) dohodnuta (obecné ujednání o tom, že standardně zhotovitel zajišťuje sjednání hypotečního úvěru, splňuje-li investor podmínky pro jeho poskytnutí, zjevně za závazek k zajištění financování výstavby považovat nelze), nehledě k tomu, že žalobce, který se žalovanou uzavřel mimosměnečné ujednání, účastníkem těchto smluv ani nebyl. Vztah žalované jako objednatele a společnosti E jako zhotovitele ze smlouvy o dílo je vztahem mezi jinými účastníky, tedy vztahem samostatným, z něhož žalované (jakkoli v tomto směru nepochybně jde o vztah spotřebitelský) žádné námitky vůči žalobci jako majiteli směnky nepřísluší.

Odvolací soud nepřisvědčil žalované ani v tom, že sporná směnka „kryje lichvu“, když sjednaná sazba úroků ve výši 16 % p. a., jakkoli je sice vyšší, rozhodně nemůže být považována za lichvu.

Závěrem odvolací soud konstatoval, že odkazy žalované na judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu nemá v daných souvislostech za příléhavé. Část žalovanou označených rozhodnutí není na danou věc použitelná (včetně judikatury týkající

se spotřebitelských smluv), další z těchto rozhodnutí (týkajících se např. koncentrace směnečného řízení a dokazování) pak řeší otázky, které nebyly pro rozhodnutí dané věci určující.

Z výše uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že ponechal vydaný směnečný platební rozkaz v celém rozsahu v platnosti.

Proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., namítajíc, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a že vychází ze skutkového zjištění, které nemá dle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (odstavec 3).

Dovolatelka odvolacímu soudu vytýká, že se zcela nedostatečným a formalistickým způsobem vypořádala se skutkovou a právní argumentací, kterou v průběhu řízení uplatňovala. Odvolací soud pominul četná soudní rozhodnutí, jež mu dovolatelka předložila, případně se s nimi řádně neseznámil a jeho právní i skutkové závěry jsou „zcela nelogické, nesprávné a naprosto neodpovídající skutečnosti a předloženým důkazům“. V tomto směru také odůvodnění jeho rozhodnutí neodpovídá ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř., neboť je velmi nepřesvědčivé.

Rozhodnutí odvolacího soudu bylo podle dovolatelky rovněž překvapivé, když odvolací soud „nesdělil vůbec účastníkům svůj právní názor na věc, aby tito mohli na to případně příslušným způsobem reagovat“, ani jim nevysvětlil, proč provádí znovu dokazování některými listinami. Takový postup je „vadný, nespravedlivý, svévolný a porušující legitimní očekávání v určitý postup orgánů veřejné moci“.

V rovině právního posouzení věci dovolatelka především nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že v poměrech dané věci nešlo mezi účastníky o vztahy podléhající úpravě spotřebitelského práva. Jakkoli žalobce a společnost E jsou nepochybně formálně samostatné subjekty, fakticky tvoří jediný ekonomický komplex, který se svým jednáním snaží obcházet smysl a účel celé právní úpravy spotřebitelské ochrany. Mimosměnečné ujednání uzavřené žalobcem, který má živnostenské oprávnění pro poskytování půjček a současně je také jednatelem společnosti E, přičemž půjčky poskytuje především klientům této společnosti, tak nelze posuzovat, jak činí odvolací soud, odděleně od jeho vazby a propojení se společností E. Odvolací soud rovněž nijak nezohlednil, že jde zjevně o úkony osob jednajících ve shodě ve smyslu ustanovení § 66b odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“).

Obstát podle dovolatelky nemůže ani závěr o tom, že dohodu obsaženou v mimosměnečném ujednání není možné považovat za smlouvu o půjčce. Odvolací soud nevysvětlil, proč se o půjčku – přestože tak smluvní strany uzavřenou dohodu shodně v mimosměnečném ujednání, jakož i v „navazujících dokumentech“ kvalifikovali – nejedná a vyložil předmětný právní úkon nejen v rozporu s jazykovým projevem, ale i se skutečnou vůlí smluvních stran. Současně pak dovolatelka argumentuje ve prospěch závěru, že o půjčku ve skutečnosti nešlo (a směnka tak kryje nedluh), neboť žalobce dohodnutou částku žalované reálně nepředal ani jinak neposkytl (taková skutečnost nebyla v řízení prokázána).

Dovolatelka dále připomíná, že dohodnutá částka měla být poskytnuta na financování přípravných prací ke stavbě, zejména přípravné projekční činnosti, kterou si však žalovaná zajistila sama. Žádné jiné práce přitom pro žalovanou nebyly a ani nemohly být provedeny,

protože k faktickému předání staveniště pro vzniklé spory již nedošlo a žalovaná 19. prosince 2007 od uzavřené smlouvy o dílo odstoupila.

Správné nejsou podle dovolatelky ani úvahy odvolacího soudu ohledně závazku společnosti E zajistit pro žalovanou financování stavby prostřednictvím hypotečního úvěru. Žalobce a s ním propojená společnost E přislíbili toto financování zajistit, což bylo hlavní podmínkou žalované, bez níž by vůbec předmětné smluvní vztahy neuzavírala. Tím, že svému závazku nedostáli, porušili princip důvěry, dobré víry a legitimního očekávání žalované.

Ze všech výše uvedených důvodů dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, máje závěry napadeného rozhodnutí za správné.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7., části první, článku II zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání žalované je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Úvodem Nejvyšší soud poznamenává, že pro dovolací přezkum jsou právně bezvýznamné ty dovolací argumenty, jež dovolatelka (coby obsahově nové) uplatnila v podáních, jimiž dovolání doplňovala. Měnit dovolací důvody (a to i kvalitativní změnou dovolací argumentace v rámci již uplatněného dovolacího důvodu) totiž lze jen po dobu trvání lhůty k dovolání (srov. § 242 odst. 4 o. s. ř.) a doplňující podání dovolatelky tuto časovou podmínku nesplňují. K soudním rozhodnutím (převážně Nejvyššího soudu a Ústavního soudu), na něž dovolatelka ve svých doplňujících podáních odkazovala, se pak dovolací soud (byla-li v nich řešena otázka mající význam pro rozhodnutí v dané věci) vyslovuje při vypořádání se s uplatněnou dovolací argumentací žalované.

Ve vztahu k namítaným vadám řízení Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že nesdílí názor dovolatelky ohledně (ne)přezkoumatelnosti odůvodnění rozsudku odvolacího soudu. Odvolací soud ve svém rozhodnutí srozumitelně vyložil, o které důkazy opřel svá skutková zjištění, jaký učinil závěr o skutkovém stavu i jak věc posoudil po právní stránce; nelze mu proto vytýkat ani nedostatek důvodů. Kritéria, která na odůvodnění rozhodnutí klade ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. (uplatnitelné pro dovolací řízení přiměřeně dle § 211 o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu v projednávané věci splňuje a řízení z tohoto pohledu není postiženo žádnou vadou, jež by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Z ustanovení § 157 o. s. ř. ani z práva na spravedlivý proces pak nelze – oproti mínění dovolatelky – dovozovat ani povinnost odvolacího soudu vypořádat se s každou jednotlivou námitkou účastníka řízení (s každým jednotlivým odkazem na rozhodnutí Nejvyššího či Ústavního soudu, jehož prostřednictvím účastník argumentoval). K tomu srov. obdobně např. nálezy Ústavního soudu ze dne 12. února 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, uveřejněný pod číslem 26/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Jinak řečeno, to, že odvolací soud s ohledem na jím zastávaný (a náležitě odůvodněný) právní názor nepovažuje judikatorní odkazy účastníka řízení za přílehlavé (pro věc významné), bez dalšího vadu řízení (jež by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci) nezakládá.

Lichou konečně Nejvyšší soud shledává i výhradu dovolatelky ohledně „překvapivosti“ rozhodnutí odvolacího soudu, když odvolací soud se nezabýval žádnou otázkou, která by nebyla posuzována také již soudem prvního stupně.

Jelikož z obsahu spisu nevyplývají ani žádné jiné vady, k jejichž existenci dovolací soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), zabýval se Nejvyšší soud – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – tím, zda je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval. V mezích dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. tedy dovolací soud zkoumá, zda právní posouzení věci ob stojí na základě v řízení učiněných skutkových závěrů, bez zřetele k tomu, že tyto skutkové závěry jsou rovněž zpochybněny (jako v této věci) prostřednictvím dovolacího důvodu dle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. (srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněného pod číslem 19/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod číslem 10/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

1) K posouzení funkce sporné směnky.

Se zřetelem k ostatním dovolacím námitkám, jimiž žalovaná zpochybňuje správnost právního posouzení věci odvolacím soudem, považuje Nejvyšší soud za nezbytné vyslovit se (jakkoli dovolatelka v tomto směru závěrům odvolacího soudu ničeho nevytýká) k úvahám odvolacího soudu, na jejichž základě uzavřel, že sporná směnka není (navzdory výslovnému ujednání obsaženému v čl. III. bodu 3.2 mimosměnečného ujednání) směnkou platební.

Nejvyšší soud již v řadě svých rozhodnutí vysvětlil (srov. např. rozsudky ze dne 22. srpna 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000 a ze dne 28. srpna 2008, sp. zn. 29 Odo 1141/2006, uveřejněné pod čísly 59/2004 a 77/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), že směnka je v právní teorii obvykle definována jako dlužnický dokonalý cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky v určitém místě a čase stanovenou peněžitou částku. I když se vystavení směnky zpravidla opírá o určitý důvod (kauzu), vzniká ze směnky specifický (směnečný) právní vztah, jehož abstraktní charakter tkví v tom, že právní důvod (kauza) není pro jeho existenci významný a ze směnky nevyplývá. Směnečný závazek je přitom zcela samostatný a oddělený od případného závazku, který byl původem jeho vzniku.

To, jakou funkci případně plní směnka ve vztahu k základnímu právnímu poměru účastníků, jenž byl hospodářským základem vystavení směnky, určuje dohoda účastníků směnečného vztahu (tzv. směnečná smlouva). Jakkoli zákon z tohoto pohledu žádné zvláštní druhy směnek nerozlišuje, právní teorie i soudní praxe (srov. např. v právní teorii Kovařík, Z. Směnka jako zajištění. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002, str. 3 a násl., Kotásek, J. Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, str. 134 a násl., ze starší literatury např. Švamberk, G. Naše jednotné směnečné právo, Praha, 1941, str. 215 a násl., v soudní praxi pak např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. května 2013, sp. zn. 29 Cdo 2134/2012, uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročníku 2014, pod číslem 38) v této souvislosti zpravidla vymezují rozdíly mezi směnkami platebními (v podobě směnky „pro soluto“ a směnky „pro solvendo“) a směnkami zajišťovacími.